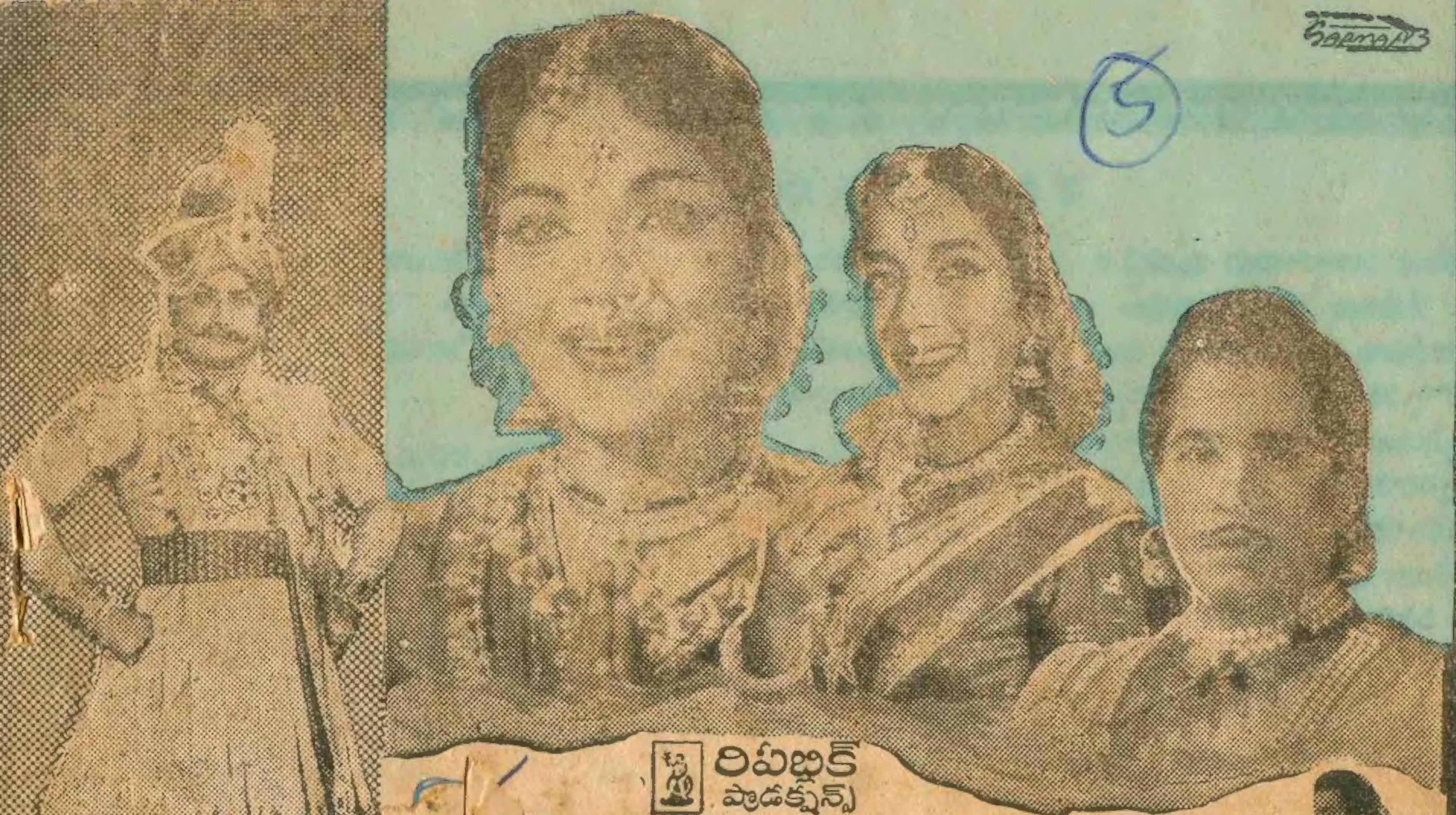

హామన్

5

రిపబ్లిక్ పాడక్ష్స్

జాబ్బుల యుద్ధం

జాబ్బుల యుద్ధం

చేయండి

క థా న ం గ్ర హ ం

బొబ్బిలి సంస్థానాధీశుడు రంగారాయుని పుత్రుడైన చిన వెంకట రాయుని జన్మదినోత్సవ వేడుకలు కనులనందువుగా జరుగుతున్నాయి. ఆ ఉత్సవాలకు విజయనగరాధీశుడు విజయరామరాజు ముఖ్యఅతిథిగా ఆహ్వానితుడై, నకుటుంబంగా బొబ్బిలికి వచ్చాడు. ఆ సందర్భంగా జరిగిన క్రీడోత్సవాలలో బొబ్బిలి మల్లవీరులు విజయనగర వస్త్రాదులను ఓడించారు. కోడిపందలలోకూడా బొబ్బిలివారిదే పైచేయి అయింది. విజయోత్సాహంలో బొబ్బిలి పౌరులు చేసిన పరిహాసాలు, విజయరామరాజు గుండెల్లో సమ్మెట పోటులయినాయి. డెబ్బై రెండు మాన్యాలకు ప్రభుడై “మన్నె సుల్తాన్” బిరుదు వహించిన, తనను పిలిచి అవమానపరచిన బొబ్బిలిపై తను పగ తీర్చుకుంటానని ప్రతిజ్ఞ చేస్తాడు.

అదే సమయంలో రాజమహేంద్రవరంలో మకాంచేసిన బుస్సీనుంచి వన్నుగా చెల్లించవలసిన యావత్తు పై కంత్ వచ్చి తనను కలుసుకోమని తాఫీదు అందుతుంది. అదే అదనవి విజయరామరాజు, బొబ్బిలివారికి, “మనం కలసిబుస్సీతో భేటికి వెడదాం” అని కబురు వంపుతాడు. స్వాతంత్ర్య ప్రియులైనవారు రారని, అదే అదనుగా బుస్సీని ఉసికొలిపి తన కని తీర్చుకోవాలని యోచనచేస్తాడు.

రంగారాయుని సోదరుడు వెంగళరాయుడు, చురుకుపాలు ఎక్కువగా గల వీరయోధుడు. స్వాతంత్ర్యంకోసం ప్రాణాలనుకూడా లెక్కచేయ వంతటి ధీరుడు. బొబ్బిలి పులిగా ప్రసిద్ధిచెందిన తాండ్రపాపారాయుని

సోదరి సుభద్రను ప్రాణవదంగా ప్రేమించాడు. అమె కూడా తన హృదయాన్ని వెంగళరాయుడికి అర్పించింది. చెలికాడు వరహాలు నలహామీద అంతఃపురంలో వున్న సుభద్రను “బుడబుక్కలవాని” వేషంలో కలుసుకుంటాడు వెంగళరాయుడు.

విజయనగరమంచి సందేశం తెచ్చిన హర్కారులు వెంగళరాయుని కంటబడతారు. ఆ సందేశం వదిలిన వెంగళరాయుని నరనరం ఆవేశంతో ఉప్పొంగుతుంది. ఆ లేఖను చించి ముక్కలు చేస్తాడు. హెచ్చరించబోయిన హర్కారులను “రెండు తగిలించి” తరిమి కొడతాడు. ఆవేశంలో వున్న తమ్ముని చూచి కారణం తెలుసుకున్న రంగారాయుడు, హర్కారులయెడ అతని ప్రతిర్థనకు మృదువుగా మందలిస్తాడు. తమ్ముని అసమయ ఆవేశాన్ని గురించి ఆలోచిస్తున్న భర్తకు, మల్లమదేవి, వెంగళరాయుని వివాహం సుభద్రతో జరిపించమని నలహా యిస్తుంది. రంగారాయుడు ఆనందంగా అమోదిస్తాడు.

బొబ్బిలివారి ప్రవర్తనతో విసిగి పోయిన విజయరామరాజు బుస్సీకి చెవుతాడు.

బుస్సీకి ఆగ్రహం కలుగుతుంది.

బొబ్బిలికి వచ్చిన విజయనగర గూఢచారి పాపారాయుడికి వట్టుబడి ప్రాణం రక్షించుకోవటం కోసం విజయరామరాజు కుట్ర బయట పెడతాడు.

బుస్సీ సైన్యాన్ని మార్గమధ్యంలోనే యెదిరించడానికి రంగారాయుడి అనుమతిపొంది, పాపారాయుడు రాజాం కోటకు ప్రయాణ మవుతాడు.

యుద్ధం తప్పదని తెలిసి రాణి మల్లమదేవి ఆంధ్రోళన పడు తుంది. ఆమెకు ధైర్యం చెబుతాడు రంగారాయుడు. నవ వధువుతో ఆనందంగా సమయం గడుపుతున్న వెంగళరాయునికి అవసరమైతే తప్ప ఈ వార్త తెలుపకూడదని రంగారాయుడు నిశ్చయించుకుంటాడు.

మచిలీపట్టణంలో మకాం వున్న ఫ్రెంచి అధికారి రంగారాయుని మంచితనాన్ని, బొబ్బిలిమీద జరుగుతున్న కుట్రను తెలుపుతూ బుస్సీకి ఒక లేఖ పంపుతాడు. అది చూచి ఆగ్రహపడ్డ బుస్సీని సమయోచిత ప్రవర్తనతో శాంతింపచేస్తాడు హైదర్.

అడవిదారిని అడ్డుదారిగా ఉపయోగించుకుని శత్రువులు వస్తే అడ్డగించమని కొంతమందిని పంపుతాడు బొబ్బిలి సైన్యాధిపతి నరసారాయుడు. ఆ వార్త అందుకున్న బుస్సీ రెచ్చిపోయి వెంటనే బొబ్బిలి ముట్టడికి ఆజ్ఞాపిస్తాడు.

ఆదమరచి నిద్రిస్తున్న రంగరాయ, వెంగళరాయులు అదరిపడి లేచేసరికి శత్రుసైన్యాలు బొబ్బిలికోటను చుట్టుముట్టాయని తెలుసుకుంటారు. పెద్దలను, అనుభవజ్ఞులను సమావేశపరచి, గౌరవపూర్వకమైన సందికోసం బుస్సీ వద్దకు ధర్మారాయుడిని రాయవారం పంపుతాడు రంగారాయుడు.

రాయవారికి వెళ్ళి రక్తవస్త్రంతో తిరిగి వచ్చిన ధర్మారాయుణ్ణి చూచి పోరు అనివార్యం అని తెలుసుకున్న రంగారాయుడు,

రాజాంకోటలో వున్న పాపారాయుణ్ణి తక్షణం రమ్మని సందేశం పంపుతాడు. రొద్దెరో సందేశం తీసుకువెళుతున్న యువకులు శత్రువులకు పట్టుపడతారు. అభిమానధనులైన ఆ యువపురూ ఆత్మహత్య గావించుకుంటారు.

స్వాతంత్ర్యపిపాసులైన బొబ్బిలి యోధులు, అసంఖ్యాకమైన విజయనగర బుస్సీ సైన్యాలను ఎదిరించటానికే నిశ్చయించుకుంటారు. కంకణసరస అయిన కాకుండా కదనానికి సిద్ధమయిన వెంగళరాయుని వెంట సమరరంగానికి వెళ్ళటానికి సిద్ధమవుతుంది వీరనారి సుభద్ర. వెంకటవనితకు అది శోభర్కరంకాదు వాస్తాడు వెంగళరాయుడు. సుభద్ర రక్తతిలకం పొయి అన్న వదినల ఆశీస్సులంది రణరంగప్రవేశం గాస్తాడు వెంగళరాయుడు. హైదర్ జంగ్ అసంఖ్యాకమైన సైన్యంతో కోట పగులగొట్టడానికి వస్తున్నాడని విని మార్గమధ్యంలో గల పెద్ద చెరువుకు గండికొట్టమని ఆజ్ఞాపిస్తాడు. ఉత్తుంగ తరంగంలా పొంగి వచ్చిన ఆ సైన్యం జలరాసికి బలి అయిపోతుంది.

కోటలో ప్రవేశించటానికి చేసిన సర్వప్రయత్నాలూ విఫలం కాగా ఫ్రెంచి సైన్యాలు సిరంగులు ప్రయోగించి మట్టికోటను పగులగొడతాయి. ఉప్పెనలా పొంగి వచ్చిన సైన్యాన్ని ప్రళయకాల రుద్రుడై యెదిరించాడు వెంగళరాయుడు. ఒక్కొక్క బొబ్బిలి వీరుడు ఒక్కొక్క వీరభద్రుడై శత్రువులను నుగ్గునూచ గావించారు. కదనరంగంలో అరివీరుల శిరస్సులను నవ్యసాచిలా చెండాడుతున్న

వెంగళరాయుడు శత్రువుల వెన్నుపోటుకు వీరస్వర్గం అలంకరించాడు. వెంగళరాయుని మృతదేహంపై పడి ఆత్మార్పణ గావించింది సాధ్వీలలామ సుభద్ర.

వెంగళరాయుని మరణంతో రెచ్చిపోయిన రంగారాయుడు శత్రురక్త తర్పణంతో సోదరునికి ఆత్మశాంతి కలిగించటానికి కదన రంగానికి కదలి వెడతాడు.

బొబ్బిలికి అంత్యక్షణాలు సమీపించాయని గ్రహించిన మల్లమదేవి వంశాంకురాన్నయినా రక్షించాలని, చిన వెంకటరాయుని మారువేషంలో. దాసి వెంకటలక్ష్మితో పాటు సామర్లకోట పంపుతుంది. దారికాచిన శత్రువులు వారిని బంధిస్తారు. ఆ రాత్రి జరిగిన యుద్ధంలో తప్పించుకుని చెరిగక దారి పడతారు. వెంటాడిన శత్రువులు వెంకటలక్ష్మిని బలంగా గాయపరుస్తారు.

విజయనగర యువరాజు తల్లి చంద్రాయమ్మకు బొబ్బిలి సమరగఢ తెలుపుతాడు. చివరి క్షణాల్లో అయినా సర్వనాశనాన్ని అరికట్టాలని చంద్రాయమ్మ ప్రయాణం అవుతుంది. దారిలో వారికి చిన వెంకటరాయుడు తటస్థపడతాడు.

రాజాంకోటలో ఎంతకాలం ఎదురుచూచినా శత్రువులజాడ తెలియక పోవటంతో పాపారాయుడు కీడు శంకించి స్వయంగా బొబ్బిలికి ప్రయాణం అవుతాడు. మార్గమధ్యంలో ప్రాణమాత్ర వశిష్టంగా వున్న వెంకటలక్ష్మి పాపారాయుడికి బొబ్బిలి దుస్థితి తెలిపి కన్నుమూస్తుంది.

ఆవేదన వేశాలతో బొబ్బిలి ప్రవేశించిన పాపారాయుడికి రంగా

రాయ. మల్లమాంబల మృతదేహాలు కనిపిస్తాయి. అందుకు కారకులైన వారిని తన కరవాలానికి ఎరగావిస్తానని ప్రతిజ్ఞచేస్తాడు పాపారాయుడు.

అర్ధరాత్రి విజయరామరాజు గుడారంలో ప్రవేశించి, పాపారాయుడు బొబ్బిలి సర్వనాశనానికి మూలకారకుడైన అతనిని చిత్రవధ చేస్తాడు. అదే సమయంలో అక్కడకు ససైన్యంగా వచ్చిన బుస్సీ పాపారాయుడుని బంధించటానికి ప్రయత్నిస్తాడు. బొబ్బిలికి అయిన వారందరూ హతమయిపోయారన్న ఆవేదనతో విరక్తితో పరాయి దేశస్థుడికి పట్టుబడకూడదన్న ఆత్మాభిమానంతోనూ స్వయంగా ఆత్మార్పణ గాఃస్తాడు.

అప్పుడే అక్కడకు వచ్చిన విజయనగరం రాణి చంద్రాయమ్మ తన భర్త దుస్థితి చూచి ఛురికతో హృదయంలో పొడుచుకుంటుంది. మరణవేదనపడుతూ ఆమె విజయనగర, బొబ్బిలి యువరాజుల చేతులు కలుపుతుంది. పరస్పర విద్వేషాలు ఆత్మహత్యా సదృశ్యమైన సర్వనాశనానికి దారితీస్తాయని, కనుక పగలశగలను విస్మరించి ఈర్ష్యాద్వేషాలు మాని పరస్పర సహకారంతో వర్ధిల్లమని హితబోధ చేసి ప్రాణాలు విడుస్తుంది.

యువరాజు లిద్దరూ చేయి చేయి కలిపి ఉజ్వలమైన భవిష్యత్తులోకి పురోగమిస్తుండగా, స్వాతంత్ర్య పరిరక్షణార్థం ఆనాడు బొబ్బిలి వీరులు చిందించిన ఒక్కొక్క రక్తబిందువు భారతదేశంలో విదేశ పరిపాలనను హతమార్చే ఒక్కొక్క గొడ్డలిపెట్టు అన్న పాపారాయుని వాణి బుస్సీకి వినిపిస్తుంది. శుభం.

పాటలు

పాట నెం. 1

రచన : ఆరుద్ర
గొల్ల వృద్ధుడు :

పాడినవారు : యస్. రాజేశ్వరరావు

సిరినేలు రాయడా

సిరిమన్నారాయుడా

పాడి పంటలు పెంచి

పాలించు మా సామి

పండుగలు పంపాలు

నిండించు మా సామి

॥సి॥

దొరబిడ్డ పట్టిన దొడ్డరోజీ నాడు

తిరమైన వేడుకల దీవించు మా సామి

పాట నెం. 2

రచన : సముద్రాల జూనియర్

పాడినవారు : భానుమతి

మల్లమదేవి : శ్రీకర కరుణాలవాళి వేణుగోపాలా

సిరులు యశము శోభిల దీవించు మమ్ములా ॥శ్రీ॥

కాకతీయ వైభవం హంపి వేంగి ప్రాభవం మా

కన్నతండ్రి కలలునిండి కలకాలం వర్షిల్లగా ॥శ్రీ॥

పెరిగే మా బాబు వీరుడై ధరణి సుఖం ఏలగా

తెలుగు కీర్తి తేజరిల్లి దిశలా విరాజిల్లగా ॥శ్రీ॥

(వద్యం) నెం. 3

రచన : సూరకవి

పాడినవారు : మాధవపెద్ది సత్యం

అడిదం సూరకవి :

రాజు కళంకమూర్తి రతిరాజు శరీర విహీనుడు, అంబికా
రాజు దిగంబరుండు, మృగరాజు గుహంతర సీమవర్తి. వి
భ్రాజిత పూసపా డ్విజయరామ నృపాలుడు రాజుగాక. ఈ
రాజులు రాజులే ! పెను తరాజులుగాక ధరాతలంబునన్.

పాట నెం. 4

రచన : ఆరుద్ర

పాడినవారు : సుశీల & పార్వీ

సుభద్ర : ముత్యాల చెమ్మచెక్క రత్నాల చెమ్మచెక్క

ఓ చెలి మురిపెముగా ఆడుదమా

కలకలకిల నవ్వులతో గాజులు గలగలలాడ ॥ము॥

తళ తళ తళ తళ మెరిసే సొగసు

ఇంపైన సంంగి అమ్మాయి మనసు

పరువము వేసిన పందిరిలో

బుజబుజ రేకులు పూయవలె ॥ము॥

ఒప్పులకుప్ప - వయ్యారిభామ

సన్నబియ్యం - చాయపప్పు

చిన్నమువ్వ - సన్నగాజు

కొబ్బరికోరు - బెల్లపచ్చ
 గూట్లో రూపాయ్ - నీ మొగుడు సిపాయ్
 రోట్లో తవుడు - నీ మొగు దెవడు
 ఘుమ ఘుమ ఘుమ ఘుమ చారెడేసి మొగ్గలు
 గులాబి జవ్వాది అమ్మాయి బుగ్గలు

అడినఆటలు నోములయి కోరిన పెనిమిటి దొరకవలె ||ము||

రచన : శ్రీశ్రీ పాట నెం. 5 పాడినవారు : ఘంటసాల, సుశీల
 వెంగళరాయుడు - సుభద్ర :

వె : అందాల రాణివే - నీ వెంత జాణవే
 కప్పించి సిగ్గు చెంద నీకు న్యాయమా

సు : పీరాధి పీరులే రజరంగ ధీరులే
 ఇదేమివెంత యేల ఇంత తొందరా

వెం : పరీక్ష చాలునే ఉపేక్ష యేలనే
 సుఖాలతీరము ఇకెంత దూరము

సు : ఉపేక్ష కాదిది అపేక్షవున్నది
 నిరీక్ష చాల మంచిది

వెం : క్రీగంటితో ననుదోచి నాగుంచె దొంగిలి దాచి
 చాటుగా మాటుగా అడుటే చాలులే

సు : చాలులే చాలులే
 శ్రీవారి హృదయము నాకెంత పదిలము
 నా ప్రేమ నిర్భతము కాపాడు కవచము

వెం : ప్రియురాలి రూపము రేగించే మోహము
 నేనింక తాళజాలనే

సు : మీవంటి వారికి మేలా మేలెంచుపెద్దలు లేరా
 వారిదే భారము వీల యీ ఆగము
 ఆగుము ఆగుము

వెం : ఆగను ఆగను
 ఏకాంత సమయము ఆనంద నిలయము
 నీ వెన్ని యనినను నీ చేయి విడువను

సు : జగాని కందము వివాహబంధము
 ఆనాడె తీరు వేడుక -

రచన : సినారె పాట నెం. 6 పాడినవారు : భానుమతి
 మల్లమదేవి :

ఊయల లూగినదోయి మనపే

తీయని ఊహల తీవెలపైన

వెన్నెల పూవులు విరిసేవేళ

సన్నని గాలులు సాగేవేళ

వలపులు ఏవో పలికెను నాలో

తెలుపగ రానిది ఈ హాయి

కమ్మని రాతిరి రమ్మని పిలిచె

మల్లెల పానుపు మనకై నిలిచె

ప్రాయము నీవై పరువము నేనై

పరిమళించగా రావోయి

||ఉ||

||ఉ||

||ఉ||

పాట నెం. 7

రచన : గబ్బిట వెంకట్రావు పాడినవారు : మాధవపెద్ది సత్యం
విజయరామరాజు (పద్యం)

పరవీర రాజన్య భయద్రవతాపు డా
రంగరాయుండు కాలాగ్ని సముడు
మహిత భండన రంగ మార్తాండతేజు డా
వేంగళరాయుండు ఓరవరుడు
పులిమీసముల బట్టి మెలిపేయగల జెట్టి
తాండ్ర పాపయ్య ఉద్దండ పిడుగు
విచ్చుక త్రిని దూయ చిచ్చరపిడుగేను
దామెర ధర్మయ్య భీమబలుడు
సంగరం బన్న విందుభోజన మటంచు
ప్రాణముల గడ్డిపోచగా పరిగణించి
పోరు సల్పెడు బొబ్బిలి ధీరవరులు
వారి గెలువంగ వశమె ఎవ్వారైకై న.

పాట నెం. 8

రచన : శ్రీ శ్రీ పాడినవారు : ఘంటసాల, సుశీల
వేంగళరాయుడు - సుభద్ర : సాక్షి.

వెం : సొగసు కీల్లడదాన సోగకన్నులదాన
వజ్రాలనంటి పల్వరుసదాన
బంగారు జిగిదాన సింగరములదాన

నయమైన ఒయ్యారి నడలదాన
తొరంపు కటిదాన తొణకు సిగ్గులదాన
పిడికిట నడగు నెన్నడుముదాన

పాట : మురిపించే ఆందాలే అవి నన్నే చెందాలే
నా దానవు నీవేలే నీ వాడను నేనేలే
దరిచేర రావే సఖీ నా సఖీ -

ప్రేయసీ : సిగ్గెల

ను : మరపించే ముఁపాలే కర్కంచే కెరటాలే
నిదురించే భావాలా కదిలించే ఈ వేళ
అదే హాయి కాదా సఖా : నా సఖా :

॥ము॥

వెం : చెలి తొలిమాపె మంత్రించెనే

మ : ప్రియసఖి రూపె మది నేలెనే

వెం: ను: ఇది ఎడబాటు కనలేని ప్రేమా
ఇల మన కింక సురలోక నీమ

ను : ఇదే హాయి కాదా సఖా : నా సఖా

॥ము॥

వెం : అనురాగాల రాగాలలో

ను : నయగరాల గారాలలో

వెం: ను: మధు మాధుర్యమే నిండిపోయె
హృదయానందమే పొంగిపోయె

వెం : దరిచేర రావే సఖీ నా సఖీ :

॥ము॥

(పద్యం) నెం. 9

రచన : గబ్బిట వెంకట్రావు   పాడినవారు : మాధవపెద్ది సత్యం
పాపారాయుడు

బుస్సీ ఘోదరుజంగులున్ విజయరాముం దేకమాగాక, ఆ
విస్సన్నల్ ఘన సైన్య సాధనలతో విచ్చేతురేగాక, ఇటన్
నిశ్శేషం బొనరింపమే తృటిలో ఆ నీచాత్ములౌ వ్రోహులన్
ఇస్సీ : బొబ్బిలి బెబ్బురే ఎరుగరో ఇట్లేల భీతిల్లగా :

పాట నెం. 10

రచన : ఆరుద్ర   పాడినవారు : పి.బి. శ్రీనివాస్ - జానకి

వరహాలు - వెంకటలక్ష్మి

వ : సేవలు చెయ్యాలే ఓ పిల్లా సేవలు చెయ్యాలే
నువు సేవలు చేస్తుంటే - చెక్కిలిమీద చిటికలు వేస్తానే
నే గుటకలు వేస్తానే

వెం : సేవలు చెయ్యాలా - ఓ బావా : సేవలు చెయ్యాలా
నువు చిటికలు వేస్తుంటే చెంపలమీద కెంపులు మెరిసేనోయ్
నా సొంపులు ఒలికేనోయ్

వ : కొత్త చలాకీ సోకుచూసి గుండె లూగేను

వెం : మెత్తగ నీవు తాకగానే మేను పొంగేను

వ : కితకిత పెడితే దోరవయసు జలదరించేను

వెం : కిలకిలలాడి లేతవయసు మురిసిపోయేను

వ : చక్కని చెలి ఎకసక్కెము లాడగ
చక్కెర తీపులు తోచునే - మది
రెక్కలు రెపరెపలాడునే

వెం : చక్కనివాడ వరాల సామి
వక్కున నవ్విన చాలు
వలపులు మిక్కుట మయ్యేనోయ్

వ : సాగసరి

వెం : గడసరి

వ : కోరిక గుబ గుబలాడునే
మక్కువతీర ఊహలెన్నో మాటలాడేను

వెం : మాటలలోని మత్తుపెరిగి మైకమయ్యేను

వ : ఘాటుగ ప్రేమ కానుకిస్తే కలలు పండేను

వెం : కమ్మని ఆశ తీరినపుడే కడుపు నిండేను

పాట నెం. 11

రచన : శ్రీ శ్రీ

పాడినవారు : సుశీల

నర్తకి : నిను చేర మనసాయెరా : నా స్వామి
చనువార దయసేయరా॥
విడిదికి రమ్మని చాల వేడితిరా

బిడియము నీ కేలరా - దొరా॥

సరసుడవని నిన్నేపడిమంది పొగడ
మరి మరి కోర్కెలు విరిసెను ప్రియుడ :
వయసు నీకొరకె పలువరించెరా
తనువు నిన్ దలచి పులకరించెరా
మగువ కోర మొగమాట మేలరా
బిగువు మాని జవరాలి నేలరా
సొగసు చూచి ఎదురు కాచి నిలచి
పగల్ రేలు దిగుల్ చెందు చెలికి॥

పాట నెం. 12

రచన : కొనరాజు

పాడినవారు : స్వర్ణలత-వనంత-సత్యారావు

గొల్లపడుచులు :

ఏమయా రామయా ఇలా రావయా
ఒక్కసారి నిన్ను జూస్తే వదలలేమయా॥

పేరుబడ్డ మీసం పులిబిడ్డలాంటి వేసం
నీకు నీవె సాటిలే నిల్పలేను మోహం
మనలోని మాటలే మన కేమి చాటులే
వయ్యారిభామలోయ్ వరపై తె చూడవోయ్

సిపాయి : అహ - ఒహో -

నీకు మాకు జోడు పరాకు లేక చూడు
మాట మంతి కనిపెట్టి మసలకుంటె కీడు
గుట్టు తెలుసుకోవయా గట్టి ఘటములేవయా
సులువు చూసుకోవయో దారిదొరకు మావయో -

సిపాయి : అహ - ఒహో -

సత్తువె న పిల్లా చురక త్రిలాంటి పిల్లా

సిపాయి : మేడలోన వుండదగ్గ మెరుపులాంటి పిల్లా
వలచేనులేవయా కలికేను రావయా
అద్దంలో నీడయో - అందితే చూడయో -

(పద్యం) నెం. 13

రచన : గబ్బిట వెంకట్రావు పాడినవారు : మాధవపెద్ది సత్యం

పాపారాయుడు :

భీరత్వంబున ద్రోహబుద్ధివయి ఈ బీభత్సమున్ జేసి నీ
వే రారాజుని పొంగకు - ఇల్లులుకగానే పండుగా - మా పగల్
దీరన్ కత్తికి కండగాగ నిను గుండెల్ చీల్చి - మా వారికిన్
నీ రక్తంబున తర్పణంబు లిడకన్ నే తాండ్ర పాపయ్యనే :

(పద్యం) నెం. 14

రచవ : అరుద్ర

పాడినవారు : మాధవపెద్ది సత్యం

పాపారాయుడు :

చెల్లెలా : నీ యన్న జీవించియుండగా

మునుముందు నీ కన్ను మూసినావె

పనుపు కుంకాలతో పరలోక మేగుచే

మేలు మేలని నేల కూలినావె

అయినవారికి సుతు నవ్వగించక ముందె

మా ఋణంబును దీర్చి మడసినావె

పుట్టింటి చుట్టాలు ముఖము చూడకముందె

వినువీధి యాత్రకై వెడలినావె

తాండ్ర పాపడి గుండెలో చండ్ర నిప్పు

రాజపెటంగ తల్లి : తలంచినావె

నీకు నూరేళ్ళు నేటితో నిండి, పండి

పుణ్యలోకాల కమ్మరో : పోయినావె.

సాంకేతిక నిపుణులు :

తథ, స్క్రిన్ ప్లే, నిర్మాత, దర్శకుడు :	సీతారామ్
పరిశీలక :	యస్. రాజేశ్వరరావు
మాటలు	రచన : గబ్బిట వెంకట్రావు
పాటలు	సర్వవేక్షణ : సముద్రాల రాఘవాచార్య
	శ్రీశ్రీ, ఆరుద్ర, సినారె, కొనరాజు, ఓ సముద్రాల జూనియర్
నృత్యం	వెంపటి సత్యం, పసుమర్తి వేణుగోపాల్
డైరెక్టర్ ఆఫ్ సినిమాటోగ్రఫీ :	కమల్ ఘోష్
ఆపరేటివ్ కెమెరామన్ :	జె. సత్యనారాయణ
కళ :	ఘోడాంకర్
దుస్తులు :	అచ్యుతరావు
కూర్పు :	కందస్వామి
మేకప్ :	హరిబాబు, పీతాంబరం, నాగేశ్వరరావు, పోతరాజు, వీరాజు, గజపతి, భక్త వత్సలం
పాటలు, రీ రికార్డింగ్ :	వి. వి. కోటేశ్వరరావు
డైరెక్టర్ ఆఫ్ ఆడియోగ్రఫీ :	వి. శివరాం, B. Sc.,
రికార్డింగ్ :	కె. హరనాథ్

} విజయ

ప్రాసెసింగ్ :	విజయ లేబొరేటరీ (యస్. రంగనాథన్)
స్టిల్స్ :	వాగరాజారావు
వల్లపిటీ :	స్టూడియో టి. వి. యస్. శర్మ
మ్యాప్ పేపర్ వల్లపిటీ :	విజయ వల్లపిటీస్

స్టూడియోలు :

విజయ, వాహిని, నెహ్రూన్, న్యూటోన్

ప్రొడక్షన్ మానేజర్స్ :

కోటేశ్వరరావు, ఇ. సి. హెచ్. సూర్యనారాయణమూర్తి, మహీధర్

సహాయకులు :

దర్శకత్వం :	కె. యస్. రావు	(ఫస్ట్ అసిస్టెంట్)
	ప్రభు, అప్పారావు, ప్రభాకర్.	
కూర్పు :	శివ	
దుస్తులు :	సత్యనారాయణ, రాజన్, సుబ్బారావు	
పరిశీలక :	రాజగోపాల్, కృష్ణన్	

తారాగణం:

యన్. టి. రామారావు	....	రంగారాయుడు
యన్. వి రంగారావు	....	పాపారాయుడు
నీ తారామ్	....	వెంగళాయుడు
రాజనాల	....	విజయరామరాజు
బాలయ్య	....	ధర్మారాయుడు
మాళిపాళ	....	నర్సారాయుడు
ముక్కామల	....	బుస్సీ
యమ్. ఆర్. రాధ	....	హైదర్ జంగ్
పద్మనాభం	....	వరహాలు
కీ॥ శే॥ సి. యన్. ఆర్.	....	దుబాసి లక్ష్మన్న
వి. కోటేశ్వరరావు	....	చెలికావి వెంకయ్య
బాలక్రిష్ణ, శ్రీకాంత్, కె. జగ్గారావు, కీ॥ శే॥ డాక్టర్ రాజారావు		
గెస్తు అర్జిస్తులు : చిత్తూరు వి. నాగయ్య, కె. వి. యన్. శర్మ,		
రాజ్ బాబు, డా॥ శివరామకృష్ణయ్య		

భానుమతి	....	మల్లమదేవి
జమున	....	సుభద్ర
జయంతి	....	రాజీ చంద్రయ్యమ్మ
యల్. విజయలక్ష్మి	....	రాజవర్తి
సురభి బాలసరస్వతి	....	వెంకటలక్ష్మి
గీతాంజలి	....	స్వర్ణ

స్తోత్రం :

ఘంటసాల, పి. బి. శ్రీనివాస్, మాధవపెద్ది,
సత్యారావు, యన్. రాజేశ్వరరావు,
సుశీల, జానకి, స్వర్ణలత, వసంత,
విమాత, దర్శకుడు : **నీతారామ్**

—నవయుగ రిలీజ్